

безпосередньо на полях з використанням природних чинників – сонця та вітру та подальшим підбиранням і тюкуванням [1, 7–10].

Упровадження цього передового досвіду в нашій країні могло б суттєво покращити становище із забезпеченням тварин також і підстилковим матеріалом.

Список літератури:

1. Блюм Я.Б., Гелетуха Г.Г., Григорюк І.П. та ін. Новітні технології біоенергоконверсії: монографія. К.: «Аграр Медіа Груп», 2010. 326 с.
2. Гелетуха Г.Г., Железна Т.А. Перспективи використання відходів сільського господарства для виробництва енергії в Україні. Аналітична записка БАУ № 7 // Біоенергетична асоціація України, 7 лютого 2014 р. <https://uabio.org/wp-content/uploads/2014/02/position-paper-uabio-7-ukr-draft.pdf>.
3. Здольник Н.В., Гопчак В.О. Кукурудза – вигідна культура. <http://babushkinsad.kiev.ua/2016/12/06/5082.html>.
4. Козачок Ю.І. Бізнес-планування вирощування насіннєвої кукурудзи на біоетанол // Збірник наукових праць ВНАУ. Вінниця, 2010. Вип. 42. Т. 1. С. 34-38.
5. Соколік С. П. Перспективи використання кукурудзи на зерно в якості біопалива // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Технічні науки. Випуск 173. «Механізація сільськогосподарського виробництва». Харків 2016. С. 168-176. <https://khntusg.com.ua/wp-content/uploads/2020/01/173.pdf>.
6. Ходан О.В., Глущенко Я.І., Оцінювання експортного потенціалу агропромислового комплексу України // Ефективна економіка. 2016. № 6. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5052>.
7. Baled Corn Stover - A Potential Winter Feed For Tennessee Cow-Calf Operations. <http://animalscience.ag.utk.edu/beef/pdf/Drought/ASB369-BaledCornStalks.pdf>.
8. Hoffman P. C., Shaver R. D., Undersander D. A. Utilizing Corn Stalk Residues for Dairy Cattle. <http://www.uwex.edu/ces/dairynutrition/documents/UtilizingCornStalkResiduesforDairyCowsandHeifersv3.0.pdf>.
9. Plenty of capacity with Hesston by Massey Ferguson large square balers (USA). http://www.minnesotafarmguide.com/news/special_section/plenty-of-capacity-with-hesston-bymassey-ferguson-large-square/article_08c6b404-4657-11e3-b1b3-0019bb2963f4.html.
10. The Combine Forum (USA). <http://www.thecombineforum.com/forums/63-haying/29016-best-round-baler-com-stalks.html>.

СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПТАХІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

О. О. Катеринич,

доктор с.-г. наук, професор, директор; katerinich@ukr.net
Державна дослідна станція птахівництва НААН України

Птахівництво в Україні – одна із небагатьох підгалузей тваринництва, в межах якої можливо збільшення обсягів виробництва продуктів харчування. Саме це робить її буфером при забезпеченні продовольчої безпеки країни.

За структурою, яка є традиційною що сформувалася на протязі багатьох років, птахівництво в Україні поєднує два напрями. З одного боку, це високоспеціалізовані великі підприємства-птахофабрики, які у своїй більшості є складовими агрохолдингів. З іншого – фермерські та особисті господарства

населення. За показником середньорічної загальної кількості птиці в обох секторах майже паритет, біля 100,0–110,0 млн голів.

У розрізі видів продукції птахівництва, виробництво харчових яєць майже однакове – у населення та на птахофабриках, відповідно 50 на 50 %.

Частка виробництва м'яса птиці в спеціалізованих птахогосподарствах Україні знаходиться на рівні 70–80 % (майже 100 % – м'ясо курчат-бройлерів). Завдяки населенню, яке виробляє за рік біля 300,0 тис. тонн м'яса ми маємо внутрішній асортимент різних видів птиці (гуси, качки, індики, цесарки, перепели, тощо). Завдяки цим даним можливо зробити перший висновок – ринок виробництва продукції птахівництва в Україні сформовано. Але нові світові тенденції, війна та поява нових «офіційних» гравців у вигляді значної кількості фермерських господарств можливо в найближчому майбутньому значно змінять структуру (висновок 2).

Разом з цим необхідно зазначити, як свідчить світовий досвід, для сталого розвитку сільських територій важливіше значення має розвиток саме малого підприємництва на селі (в тому числі присадибного та фермерського птахівництва), яке дає змогу збільшити зайнятість та покращити добробут сільських територій та населення, підтримувати життєздатність сільських населених пунктів, розвивати їх інфраструктуру.

На думку фахівців ФАО найближчим часом валове виробництво м'яса птиці різних видів перевищить показник свинини. Разом з цим, якщо глобальне споживання м'яса подвоїться від сьогодні до 2050 року (як передбачає ФАО), збільшившись із понад 250 мільйонів тонн м'яса, що споживається щорічно, до 500 мільйонів тонн, вплив галузі на екостан планети може вийти з під контролю. Саме тому вже зараз можливо виділити декілька тенденцій, які будуть збільшувати свій вплив на подальший розвиток галузі в цілому.

Підвищення обізнаності виробників та споживачів про кращі, еко-чистіші та звички розумного споживання, заохочення до скорочення споживання м'яса та сприяння роботі малих і середніх виробників, які поважають добробут тварин (Slow Food – запуск кампанії Slow Meat).

На думку закордонних аналітиків та фахівців, нові світові тенденції у птахівництві спрямовані передусім на підвищення якості кінцевої продукції (м'ясо різних видів сільськогосподарської птиці та харчові яйця). Це вже незабаром призведе до зміни у загальному паритеті виробництва серед великих птахофабрик та дрібних фермерських птахогосподарств. Так, за їхніми прогнозами до 2050 року, поряд із зростанням валового виробництва продукції птахівництва частка «крупних» підприємств з одночасним утриманням великої чисельності птиці буде мінімальною. Саме тому у повоєнний період відновлення галузі, пов'язаної з виробництвом продукції птахівництва, значну увагу слід приділити створенню офіційно-діючого сегменту ринку – «присадибного та фермерського» птахівництва (висновок 3).

Додатковими проблемами розвитку сучасного тваринництва (птахівництва) є відсутність контролю за безпечністю продуктів тваринного походження.

На думку багатьох дослідників та фахівців, до 2050 року на перше місце серед глобальних проблем людства вийде резистентність до антибіотиків. В такому випадку, якщо антибіотики перестануть працювати, медицина спуститься до рівня середньовіччя, а людина буде вмирати від нежиті. Особливо велика проблема у тваринництві та птахівництві. Наслідки – зараз антибіотики знаходять там, де їх не повинно бути – не тільки в птиці та продуктах її переробки, а в макаронних виробах, борошні тощо. Разом з цим є багато захворювань харчового походження, які можуть передаватися через харчовий ланцюг (сальмонельоз тощо). Нажаль, сьогодні в Україні діє дуже низькій рівень контролю якості та безпечності виробництва продукції птахівництва, як у спеціалізованих господарствах, та і (особливо) у мікро-, малих та середніх підприємств.

Таким чином, можливо відокремити наступні тенденції.

1. Збереження біорізноманіття. У першу чергу це збереження генофонду та біорізноманіття. Тому незважаючи на майже повну монополізацію ринку сучасних генетичних ресурсів різних видів сільськогосподарської птиці, майже в кожній країні ретельно зберігають автохтонні (аборигенні) породи птиці та досліджують їх.

2. По-друге, незважаючи на стрімке зростання виробництва м'яса курчат-бройлерів, у світі зберігається загальний паритет основних видів птиці (курей, індиків та водоплавної птиці).

3. Покращення добробуту птиці (RPILOW. Добробут систем птахівництва та свинарства з низьким рівнем витрат і органічного виробництва Проект RPILOW спрямований на спільне створення рішень за допомогою багатостороннього підходу для покращення добробуту птиці та свиней, які вирощуються в органічних системах зовнішнього землеробства з низькими витратами):

- відмова від утримання в «класичних» клітках – розвиток технології утримання, обладнання, годівлі та генотипів курей;

- забій добових півників – створення та використання нових генотипів курей подвійного використання: курей несучок та півників на м'ясо;

- обмеження використання антибіотиків.

4. Покращення якості продукції птахівництва (Slow Meat: Eat less meat, of better quality. – Повільне м'ясо: їжте менше м'яса кращої якості).

5. Гарномізація з довкіллям:

- зменшення навантаження на площу підлоги з утримання – вигульне, органічне;

- зменшення великих птахофабрик – зростання мікро-, малих та середніх птахо підприємств.

За нашими розрахунками щорічно в фермерських та присадибних господарствах населення України для виробництва м'яса різних видів сільськогосподарської птиці вирощується біля 150,0 млн голів курчат-бройлерів, утримується біля 90,0 млн курей; 5 млн гусей, 5 млн качок та 1,5 індиків. Незважаючи на повне знищення вітчизняної системи племінних підприємств, птиця вітчизняної селекції становить, відповідно – курей 30–40 %;

гусей – 80 %; качок – 10 %; індиків – 70 %. Саме ця птиця, яка добре пристосована до кормових та кліматичних умов України, утримується населенням і дозволяє отримувати широкий асортимент м'яса різних видів сільськогосподарської птиці та харчові яйця і виконує функцію буфера у продовольчій безпеці нашої країни. Так, ДДСП НААН щорічно виробляє та реалізує населенню України біля 85,0 тис. шт інкубаційних яєць курей різного напрямку продуктивності, або біля 65,0 тис. голів добового молодняку. З урахуванням даних щодо розведення «у собі» та подальшому використанні для створення власної птиці в Україні кількість курей, які мають походження від птиці української селекції, знаходиться на рівні 25–30 млн голів. В середньому за рік від такої кількості курей отримують біля 3,0–3,6 млрд шт. яєць, або біля 42–48 % від загальної кількості харчових яєць, які виробляються господарствами населення, та 20–25 % від загальної кількості харчових яєць в Україні (біля 15,0 млрд шт.). Кількість таких яєць та якість птиці і загальну рентабельність виробництва харчових яєць в мікро-, малих та середніх господарствах населення можливо покращити, але для цього необхідно створення вітчизняних птахорепродукторів, які будуть працювати з української птицею, на жаль їх зараз немає. Щодо загального виробництва м'яса птиці завдяки українським генетичним ресурсам щорічно населенням виробляється близько 75 тис. тонн м'яса дорослих курей, 19 тис. тонн м'яса гусей, 7 тис. тонн м'яса індиків та 3 тис. тонн м'яса качок.

Світовий досвід підказує також найбільш перспективну сферу діяльності присадибних та фермерських птахівницьких господарств, в якій з ними не будуть конкурувати крупні виробники, а саме – виробництво так званої «нішевої» продукції птахівництва (органічної, селянських яєць та курчат, тощо).

Однак для реалізації потенціалу невеликих птахівницьких господарств необхідно налагодити їх безперервне забезпечення добовим молодняком птиці, що відповідає умовам утримання й годівлі в таких господарствах, та є найбільш придатною для виробництва названих видів продукції. Наразі ж більшу частину птиці, яка використовується в присадибних та фермерських господарствах України, становить низькопродуктивна безпородна птиця або птиця промислових високопродуктивних кросів, не пристосована до згаданих умов.

Головною умовою для подальшого розвитку птахівництва є кадри, їх підготовка та раціональне використання, особливо в сучасних умовах створення нової галузі в новій Україні.